

ZATOČENIK TELA I OGLEDALA

(Enes Halilović: *Pesme iz bolesti i zdravlja*, Konras, Beograd, 2011)

Nedavno izašla knjiga Enesa Halilovića, *Pesme iz bolesti i zdravlja*, već svojim neobičnim naslovom pobuđuje našu znatiželju i dobre razloge da je odmah uzmemo u ruke. Prelistavajući je, čitamo pomno preko osamdeset pesama, a da naša pažnja nijednog trenutka ne popušta, već se samo pojačava. Pre svega, mnogim suštinskim pitanjima o poeziji i životu, postavljenim uzbudljivo i na neočekivan način. Njima se protkiva celokupna zbirka, vođena jednom finom pesničkom supstancom kroz sva skliska iskustva tela i duha lirske subjekta. Oduvek, a danas osobito, pesnik ili pesnikinja mogli bi samo sanjati čitaoca koji će nežno opipavati njegove reči i rečenice kao puls, a unutar njih naći jednog živog „zatočenika tela i ogledala“, kakvim Halilović samog sebe vidi.

Poezija – da li je to ono što pesnika, i njemu srodnog čitaoca dvojnika leči, ili nedužno ubija? Ako darovani život u telu doživljavamo kao *naslednu bolest*, kako to neko duhovito reče, može li se onda uopšte ozdraviti? Zašto i kome se pesnik obraća svojim potresnim zapisima o tome? Mladi i mudri pesnik Halilović ostavlja ova pitanja i dalje otvorena, iako o tome progovara živo i neposredno, često sa lica mesta drame koja se odigrava na granici između bića i ništavila, tela i odraza u ogledalu. Uprkos svemu, on plete spasonosno uže svojim stihovima, mada uveliko već zna da se iz svoje kože ne može pobeći, i od sebe samog ozdraviti: *da bi smirio stomak/ treba da ohladiš glavu./ jer takva je to bolest.*

Ova pesnička zbirka oblikovana je kao celina sa neomeđenim ciklusima, ali se može posmatrati u različitim tematsko-motivskim registrima. Najpre uočavamo putopisne i meditativne beleške o dalekim predelima i drevnim kulturama. Za Halilovića je život putovanja kroz razna vremena i prostore, uvek izazovna plovidba koja se kreće od prošlog ka ovom *sada*, ili između samoga sebe i sveta, kao „između čekića i nakovnja“. Zatim slede pesme naglašenije narativne i dijaloške forme sa verističkim elementima, koji samo produbljuju utisak ispražnjenosti ovovremene pošasti, „cveća zla“. Takvi neizbežni detalji su prodori stvarnosti u pesnikov svet i dramu bivanja, dok ih njegovo osetljivo oko hroničara, izmešteno van, samo naizgled rendgenski precizno i hladno skenira. Oporo intonirani stihovi, granaju se ka brojnim autopoetičkim iskazima, nijansiranim i izbrušenim poput umetaka. Oni poentiraju izvanredne pesme, zagledane u ontološke dubine, kao što su „E. H.“, „Vaške“ ili „Anatema“: *Ako je slepo oko smrti,/ šta vidi oko poezije?* Pamte se i mnoge vanredne metafore, poput stihova u pesmi „Radna temperatura“: *Izvlačim jednu strofu iz sebe, iz davnine,/ zaleđenu i kockastu.* Neuhvatljiva magma reči, kao da lako i brzo ispari dodirrom vrele stvaraočeve ruke: *A kada promeni stanje/ (baš kao i voda)/ uzeće novo ime.*

Za ovog pesnika tako širokih interesovanja, znanja i majstorskih stilskih rešenja, mit i istorija nisu samo osnova i puki povod za jedan pesnički krug i „izlog domaće radinosti“,

već mnogo više od toga. Pre svega, nauk i mogućnost otvaranja novih uvida u hroniku jedne duboke razboljenosti otuđenog života u našem savremenom dobu. Sržne, najznačajnije pesme ove knjige, numerički posebno označene, ipak jesu one koje se tiču bolesti i zdravlja. Tu su da bi ubedljivo posvedočile o razlazu i zajedništvu duha i tela, cvetanju i posustajanju napaćenog bića pred iskušenjem surovo nadolazećeg. Kroz svoju potragu za samim sobom, za eliksirom mladosti i zdravlja, pesnik je vođen jednom smirenom skepticizmom obasjanom proplamsajem vere u isceliteljsku moć reči, neposredno ili zaobilazno, ali svagda bez patetike i žalopojke.

Još na početku zbirke, prološka pesma „Puž u vreme suše“ artikuliše svu složenost smisla i odgovornost pesnikove misije u ovom načetom i na mnoge načine rasparanom svetu: *Kad gledam puževe mislim na pesnike/ ne zato što ih je lako zgaziti,/ ne zato što moraju kuću da nose.* Zato i njegovi vlastiti stihovi kao da su začeti po nekoj unutrašnjoj potrebi, čak i u bolno graničnim trenucima između sna i zaborava, života i smrti, negde *u pauzi između ispuštanja i uzimanja daha.* Neka vrsta sabornosti duha kao da pesnika i tada brani od nemoći razboljenog tela, koje on ne mistifikuje, naprotiv. Unutrašnji pejzaži koje mirno gleda kroz durbin kolonoskopa, uzdižu njegovu maštu ponad vrtloga stvarnosti mulja i materije, dok um jasno sagledava čitav protekli život, a svet i okruženje kao neku virtuelnu planetu sa krvavim predznakom:

*Sonda putuje kroz mene
i gledam na ekranu prizore:
reke krvave,
kratere,
kao oluje na Saturnu,
kao svemirske magline.
(5. kolonoskopija)*

Iz bolničke postelje sa pogledom kroz prozor Halilović ponekad šalje i redove sasvim drugačije od ovih: lirski zgusnute poruke i melanholične nagoveštaje. Iz takvih stihova vidimo kako se pesnik, u nemom dijalogu sa svojom mladošću, od nje oprašta. A sa njom i od nepatvorene lepote sveta, na način dostojan istočnjačkih mudraca, drevnih majstora haiku poezije:

*Danima venuh
za trešnjevim cvetom,
a on sazri u sočnu krv.
(7. vidik)*

Reaktualizuje se konstantan osećaj zatočeništva u vlastitom telu. Najzad, njegovo biće, preobraćeno u spiritualni lik pred ogledalom, sreće svoju mladost, koja mu na konačnom odlasku, namesto utehe, kaže još jedino:

*lako je ništa ni sam pitao, tad
reče mi moja mladost:*

*Enese,
pa zar nisi znao?
Jednom sam morala otići.
(14. ogledalo)*

Davno je rečeno da dobar pesnik piše stihove koje živi, što potresno dokazuju i *Pesme iz bolesti i zdravlja* Enesa Halilovića. Njegova hrabra istraživačka potraga za istinskom poezijom pokazuje da je reč žilava biljka, da se može pronaći i tamo gde je najmanje očekujemo, u trenutku kada gotovo zaboravimo na nju. Pronalazi se, jer mora da opomene da ono kada nas ne boli ne mora biti zdravlje.